

Motion till riksdagen 2013/14:Kr19

**av Esabelle Dingizian m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2013/14:191**

Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya målformuleringen för ungdomspolitik ska vara: ”Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen.”
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för ungdomar utanför gymnasieskolan.

Inflytande

Miljöpartiet de gröna vill att alla unga ska ha samma livschanser och förutsättningar att forma egna, självständiga liv, komma in på arbetsmarknaden, kunna leva på sin lön och skaffa eget boende. Unga människors kompetens och förmåga måste tillvaratas. Vi vill ge alla unga framtidstro och möjlighet att göra fria val.

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt till inflytande och delaktighet. Artikel 12 fastslår att det enskilda barnet har rätt att göra sin röst hörd i frågor som berör barnet, exempelvis vid val av skola eller i samband med en vårdnadsvist. Artikel 12 inrymmer också en skyldighet att finna strukturer för hur barn och unga kan göras delaktiga i övergripande beslutsprocesser, såsom i planeringen av ett nytt bostadsområde eller prioriteringen av fritidsverksamheter.

Fel! Okänt namn på dokumenttypen: FEEL_GLOSS

Målet för ungdomspolitiken har varit att ge ungdomar verklig makt. Med det avses att unga ska ha möjlighet att påverka både samhällsutvecklingen i stort, sina egna liv och sin närmiljö. Ungdomar ska ha inflytande eftersom det är en demokratisk rättighet, men också för att ungdomars kunskaper och erfarenheter är en värdefull resurs.

Miljöpartiet har sedan partiet bildades drivit frågan om barn och ungas inflytande. Alla politiska beslut borde först analyseras utifrån hur de påverkar våra barn. Vi vill generellt sett ge ungdomar större inflytande i samhället. För att öka möjligheterna för dagens unga att engagera sig och påverka vårt framtida samhälle vill vi sänka rösträttsåldern till 16 år.

De flesta ungdomar mår bra och har själva möjligheten att forma sina liv. Ungdomar är en heterogen grupp, som har några gemensamma nämnare, exempelvis att de flesta går igenom grund- och gymnasieskolan och sedan förväntas studera vidare och/eller etablera sig på bostads- och arbetsmarknaden. Skillnaderna inom gruppen är dock tydliga när det kommer till sociala villkor och möjlighet till samhällsetablering. Unga utan fullföljd gymnasieskola, särskilt unga män, har betydligt svårare att etablera sig i samhället. Unga kvinnor och hbtq-personer har betydligt sämre psykisk hälsa än genomsnittet. Unga med utländsk bakgrund löper större risk för att utsättas för diskriminering och hedersrelaterat våld. Dessa skillnader måste vi ha i åtanke när vi föreslår åtgärder som ska vara så effektiva som möjligt; det går inte att bara ha generella åtgärder riktade mot ungdomsgruppen som helhet. Det är positivt att propositionen också innehåller förslag på riktade åtgärder mot olika grupper av ungdomar. Det är däremot negativt att regeringen knappt har några extra resurser till de nya åtgärder som föreslås.

Ungdomars möjlighet till etablering

Ungdomsarbetslösheten är högre i Sverige än i andra jämförbara europeiska länder. Det beror dels på att den ekonomiska krisen drabbar de unga i högre utsträckning och dels på att många unga lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg, och därmed har små chanser att få arbete eller vidare utbildning. Alliansregeringens åtgärder mot ungdomsarbetslösheten har inte fungerat. Miljöpartiet har en kraftfull politik för att bryta ungdomsarbetslösheten, som grundar sig på en politik för fler jobb, bättre matchning och fler utbildningsplatser.

På grund av otrygga anställningar och svårigheten att finna egen bostad, framför allt i storstadsområdena, närmar sig etableringsåldern 30 år. Det är inte rimligt att, som regeringen gör, bara acceptera faktum i stället för att arbeta mot en sänkning av etableringsåldern. De flesta 25-åringar ser sig som vuxna, och behandlas av samhället som vuxna, men ges ändå inte förutsättningar att etablera sig. Det här kräver en betydligt mer offensiv satsning på jobb och bostäder för unga.

Unga män finns i något högre grad i den öppna arbetslösheten, medan unga kvinnor oftare har osäkra anställningsvillkor, svårare att komma tillbaka till arbetsmarknaden efter lågkonjunktur och är överrepresenterade bland dem

som vill öka sin sysselsättningsgrad, alltså t.ex. gå från deltid till heltid. Miljöpartiets politik främjar en flexibel arbetsmarknad samtidigt som vi vill motverka missbruket av visstidsanställningar (t.ex. staplandet av visstidsanställningar) och orimliga schemaläggningar (t.ex. delade turer) som framför allt drabbar sektorer med unga och kvinnor i majoritet.

Miljöpartiet vill minska avståndet mellan utbildning och arbetsliv. Sommarjobb är många ungas första kontakt med arbetslivet. Sommarjobb ger ungdomar möjlighet till egen försörjning och något meningsfullt att göra när möjligheterna till fritidsaktiviteter minskar under sommaren.

Utbildningssystemet är ungas viktigaste väg till att hitta ett passande yrke och en egen försörjning. Gymnasiekompetens är det nya minimikravet för att få jobb. Yrkesprogrammen på gymnasiet fyller en viktig funktion, men regeringens reformer har resulterat i att ansökningarna till yrkesprogrammen har minskat drastiskt. Skolverket bedömer att en viktig anledning till det är att den obligatoriska behörigheten till högre studier har försvunnit. Det är en tidig sortering av elever och en begränsning av framtida yrkes- och studieval.

Miljöpartiet vill ha fler individuella, flexibla lösningar till gymnasiekompetens. Vi föreslår en utbyggnad av folkhögskolorna och den kommunala vuxenutbildningen med sammanlagt 15 000 nya platser. Vi vill att alla gymnasieutbildningar ska leda till högskolebehörighet och att praktik ska ingå i alla praktiska gymnasieutbildningar.

Nytt mål för alla statliga beslut och insatser för ungdomar

Miljöpartiet accepterar inte den försvagning av målet för ungdomspolitiken som regeringen för fram i propositionen. Regeringens formulering att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen” innebär en ambitionssänkning. Vi anser att ungdomar självklart ska kunna ha makt över samhällsutvecklingen, även om myndighetsåldern är 18 år. Unga räknas exempelvis som straffmyndiga vid 15 års ålder och måste då ta juridiskt ansvar för sina handlingar. Då borde det vara rimligt att unga även ska ha inflytande före 18 års ålder. Vi delar också flera remissinstansers oro över att för mycket ansvar och fokus läggs på de unga som individer när välfärds målet överges. Jämlik tillgång till välfärd är en förutsättning för tillgång till makt. Unga måste få bättre stöd av samhället när det kommer till grundläggande rättigheter som egen försörjning, egen bostad och psykisk hälsa.

En av de allra mest grundläggande faktorerna för att ta makt över sitt eget liv är tillgång till utbildning. Samhället behöver bli mer aktivt i att se till att alla ungdomar tillgodogör sig den utbildning de har rätt till. Vi behöver satsa mer på uppsökande och motiverande verksamheter för dem som är utanför utbildningssystemet och högre kvalitet på studie- och yrkesvägledningen för dem som ska göra val för framtiden. Skolan har också en viktig uppgift i att

Fel! Okänt namn på dokumenttypen: FEU OL334

utbilda unga i vilka deras demokratiska rättigheter är och hur de kan göra sin röst hörd.

Miljöpartiets förslag till ny målformulering är: "Alla ungdomar ska ha rätt till verklig välfärd och goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ges faktiskt inflytande över samhällsutvecklingen." Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Ungas organisering

I dag är fördelningen av medel till ungas organisering ojämnt fördelad. LSU:s rapport Fritidens prislapp (2013) visar att idrottsorganisationernas barn- och ungdomsverksamhet får omkring 3,6 gånger större stöd än barn- och ungdomsorganisationerna per medlem och år. Till detta kommer även riktade avdrag som endast gäller för idrottsorganisationer. Det finns dels en demokratiaspekt i detta, då idrottsrörelsen är styrd av vuxna, medan barn- och ungdomsorganisationer är styrda av de unga själva. Det finns också en jämställdhetsaspekt, då fler killar är aktiva inom idrottsrörelsen medan fler tjejer finns i andra typer av organisationer. Idrotter med fler killar får dessutom större andel av idrottsstödet. Regeringens uppdrag till Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, att genomföra en tematisk analys av ungdomars fritid och organisering är välkommet men inte tillräckligt. Vi vill tillsätta en utredning som ser över stödet och dessutom ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ett förtydligt uppdrag att fortsätta bevaka dessa frågor och ge stöd till kommuner, regioner och landsting i dessa frågor.

Miljöpartiets förslag är att tillsätta en utredning som närmare ser över stödet till ungdomsorganisationer och ungdomsverksamhet i syfte att jämna ut skillnaderna mellan idrottsorganisationernas barn- och ungdomsverksamhet och barn- och ungdomsorganisationerna. Utredningen bör också föreslå en riksnorm för nivåer och form av stöd till ungas organisering. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Ungdomars egen försörjning

Regeringens politik för att få fler unga i arbete har misslyckats. Det är en anmärkningsvärt låg ambitionsnivå att i propositionen skriva "Det bör genomföras fortsatta insatser för att utveckla arbetet för unga som varken arbetar eller studerar" (7.6.1) som huvudsakliga insats för denna grupp, som är den som är mest utsatt i dag. Det finns en utredning (Unga som varken arbetar eller studerar, SOU 2013:74) vars förslag på insatser går att genomföra direkt, om den politiska viljan finns.

Miljöpartiet vill stötta unga med goda affärsidéer. Nyckeln till fler jobb finns i småföretagen – men svensk politik fungerar fortfarande som under

industrisamhället. Inställningen att alla ska bli "anställningsbara" räcker inte. Många unga kan och vill driva företag. Men regelkrångel, byråkrati och ekonomisk osäkerhet gör att de flesta inte vågar. Sverige behöver en anda där egenföretagande är ett positivt och attraktivt yrkesval, inte en "sista utväg" för arbetsökande. Vi vill därför införa ett statligt företagslån för unga, med villkor som liknar CSN:s studielån. Vi vill också slopa egenavgifterna under de första två åren för alla nystartade enmansföretag med ägare under 26 år, samt utveckla starta-eget-bidraget genom att sänka åldersgränsen till 20 år och slopa kravet på att vara arbetslös.

För en fullständig redogörelse för vår politik för ungas egen försörjning, se Motion 2013/14:A398 Fler unga in på arbetsmarknaden.

Ungdomars psykiska hälsa

Det är positivt att propositionen tar upp och erkänner ungas ökade psykiska ohälsa. Det är framför allt unga kvinnor och hbtq-personer som upplever psykiska besvär. Unga kvinnor drabbas i högre utsträckning av stress från skolan och utsätts också i högre grad av kränkningar på nätet. Unga hbtq-personer utsätts oftare för våld och har mycket oftare självmordstankar än andra unga. Alla ungdomar drabbas när skolhälsovården försvinner och allt färre vuxna i skolan ska göra alltmer. De åtgärder som propositionen pekar på är otillräckliga för att öka ungas psykiska välbefinnande.

Miljöpartiet menar att alla elever ska ges det stöd och den uppmärksamhet de behöver, oavsett könstillhörighet. Diskussionen kring alla människors lika värde ska vara en naturlig del redan från skolstarten. Stereotypa könsnormer, mobbning och diskriminering ska aktivt motarbetas. Vi vill att lärare och studie- och yrkesvägledare utbildas i normkritisk pedagogik, så att fler unga kan välja utbildning och yrke utifrån intresse i stället för kön. Normkritisk pedagogik har exempelvis provats i Gnesta, där det ökade pojkarnas skolresultat och minskade flickornas stress. Vi vill ha fler vuxna i skolan och en rejält utbyggd elevhälsovård.

Ungdomar utanför gymnasieskolan

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Vi delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Vi delar också Arbetsför-

Fel! Okänt namn på dokumenttypen.

medlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen.

Det är alltså inte rimligt att unga mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning hamnar hos Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Miljöpartiet vill införa s.k. Startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en ”en-dörr-in”-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. Här ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva samlas – exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Vi vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 9 april 2014

Esabelle Dingizian (MP)

Tina Ehn (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Jabar Amin (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)